

Kwartalnik „Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna” na Wydziale Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM

Z przyjemnością i nieukrywaną satysfakcją przedstawiamy Państwu 50, jubileuszowy, numer naszego kwartalnika „Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna” przygotowywany przez Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Początki naszego czasopisma związane są z „Biuletynem”, który po raz pierwszy ukazał się w roku akademickim 2007/2008 w ramach realizacji projektu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej: „Wspieranie kształcenia kadr dla potrzeb rozwoju regionalnego na kierunku gospodarka przestrzenna w specjalnościach zamawianych u Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego”, a którego wykonawcą był wówczas Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej. Szczegółowe założenia programu kształcenia oraz doświadczenia z jego realizacji przedstawione zostały na łamach „Biuletynu Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN”¹. Kontynuację edycji „Biuletynu” wspierano również w ramach realizacji zadania „Studia podyplomowe” „Przemysły kultury w polityce rozwoju miast i regionów”, które stanowiło element projektu „Zintegrowany program rozwoju Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu: Zaawansowane technologie dla rozwoju wysoko wykwalifikowanych kadr dla gospodarki”, finansowanego przez środki Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Priorytet IV. Szkolnictwo wyższe i nauka. Działanie 4.3. Wzmocnienie potencjału dydaktycznego uczelni w obszarach kluczowych w kontekście celów strategii Europa 2020 – UDA-POKL.04.03.00-00-152/12-00, w ramach konkursu ogłoszonego przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju. Projekt ten pozwolił na zrealizowanie dwóch cykli kształcenia w formie nowatorskich studiów podyplomowych, stwarzając możliwość zdobycia nowej wiedzy, umiejętności i kompetencji przez 48 słuchaczy². Po zakończeniu projektów staraniem dyrekcji Instytutu oraz przy wsparciu środków finansowych Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu podjęto skuteczną próbę kontynuacji redakcji i druku naszego czasopisma tytuł zmieniono na „Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna”. Od 2016 r. każdy czwarty numer kwartalnika poświęcony jest prezentacji wyników badań dotyczących Wielkopolski. W ten sposób tworzymy unikalną platformę umożliwiającą przedstawianie wyników badań uwarunkowań rozwoju społeczno-gospodarczego

¹ Churski P. 2010. *Kształcenie na specjalności rozwój regionalny w ramach kierunku gospodarka przestrzenna – doświadczenia Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*. Biuletyn KPZK PAN, 244: 133–145.

² Churski P., Motek P., Stryjakiewicz T. 2015. *Przemysły kultury w polityce rozwoju miast i regionów – nowe obszary kształcenia w gospodarce przestrzennej*. *Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna*, 30: 81–98.

oraz wyzwań związanych z programowaniem i realizacją interwencji publicznej ukierunkowanej na ten proces, a odnoszącej się do obszaru województwa wielkopolskiego. Należy podkreślić, że nasz kwartalnik szybko znalazł się na liście B czasopism punktowanych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Od 2019 r. jest również indeksowany w bazie „ERIH PLUS – European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences”. Dzięki współpracy międzyuczelnianej „Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna” trafia do bibliotek wszystkich ośrodków akademickich w Polsce. Jest też upowszechniany w środowisku przedstawicieli samorządu terytorialnego. Łatwy dostęp do publikowanych treści zapewnia baza „PRESSto. – Platforma otwartych czasopism naukowych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu” (<http://pressto.amu.edu.pl>).

Od roku akademickiego 2019/2020 kwartalnik „Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna” stał się jednym z trzech, obok „*Quaestiones Geographicae*” oraz „Przeglądu Planisty” czasopism redagowanych przez nowo utworzony Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM. Warto w tym miejscu przypomnieć genezę i zakres działalności naszego Wydziału.

Geografia społeczno-ekonomiczna towarzyszy Uniwersytetowi im. Adama Mickiewicza od samego początku. W 1919 r. powstał na UAM Instytut Geograficzny (na Wydziale Filozoficznym), założony przez późniejszego rektora Uniwersytetu, prof. Stanisława Pawłowskiego, geografa fizycznego, który w swym dorobku badawczym miał także opracowania z tzw. antropogeografii (prekursorki współczesnej geografii społeczno-ekonomicznej). Od 1924 r. do początków II wojny światowej w strukturze Uniwersytetu funkcjonowało też seminarium geografii gospodarczej (na Wydziale Prawno-Ekonomicznym), założone przez prof. Stanisława Nowakowskiego. Pod koniec lat 40. XX w. na skutek likwidacji studiów ekonomicznych utworzono na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Katedrę Zespołowej Geografii Gospodarczej. Intensywny rozwój geografii społeczno-ekonomicznej na naszej Uczelni rozpoczyna się wraz z powstaniem w 1952 r. Wydziału Geograficzno-Biologicznego. Początkowo w strukturze Wydziału funkcjonowały Katedra i Zakład Geografii Ekonomicznej (kierowane kolejno przez prof. prof. Józefa Czekalskiego i Floriana Barcińskiego). Następnie, w 1962 r., wraz z rozwojem badań geograficzno-osadniczych powstał Zakład Geografii Osadnictwa i Zaludniania, kierowany przez prof. Stanisławę Zajchowską. Od 1967 r. Katedrą Geografii Ekonomicznej kierował prof. Zbyszko Chojnicki, twórca tzw. poznańskiej szkoły metodologii geografii. W tym okresie zarysowały się trzy główne płaszczyzny badawcze: (1) geografii przemysłu, transportu oraz rolnictwa, (2) geografii osadnictwa oraz (3) analizy regionalnej i metodologii geografii. W latach 70. i 80. XX w. poznański ośrodek geografii społeczno-ekonomicznej kojarzony był przede wszystkim z wykorzystaniem metod ilościowych w geografii. Zespół badaczy pod kierunkiem prof. Zbyszka Chojnickiego zdobył uznanie w Polsce i na świecie. Rozwój ilościowy i jakościowy dyscypliny doprowadził do utworzenia w 1981 r. Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Planowania Przestrzennego. Nazwa nowej jednostki wynikała z rozszerzających się pól badawczych pracowników Instytutu i coraz częściej zaznaczającego się aplikacyjnego charakteru badań geograficznych. Nawiązano w ten sposób wprost do

NASI WYBITNI PROFESOROWIE

Stanisław Nowakowski (1888–1938) – ukończył studia w Kijowskim Instytucie Handlowym, uzyskując tytuł kandydata nauk ekonomicznych. Bardzo wcześnie, bo już w 1917 r., został profesorem nadzwyczajnym geografii ekonomicznej i historii geografii w Instytucie Geografii w Kijowie. Odbył kilka staży naukowych w Japonii, po których (w związku z rewolucją bolszewicką w Rosji) wyemigrował do USA, gdzie podjął studia na Yale University. Następnie rozpoczął pracę w Clark University w Worcester, skąd w 1924 r. przybył do Poznania. Na Uniwersytecie Poznańskim objął Katedrę Geografii Gospodarczej. Był uznawany za najwybitniejszego geografa ekonomicznego okresu międzywojennego w Polsce, jego najbardziej znaną publikacją jest „Geografia gospodarcza Polski Zachodniej”.

Florian Barciński (1901–1987) – ukończył studia, a następnie otrzymał stopień doktora nauk ekonomiczno-politycznych na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego. Był najbliższym współpracownikiem prof. Stanisława Nowakowskiego. Po II wojnie światowej objął Katedrę Geografii Gospodarczej na Uniwersytecie Poznańskim oraz katedrę o tej samej nazwie na ówczesnej Akademii Handlowej w Poznaniu (AH). Pełnił funkcję rektora AH oraz dziekana Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UAM, a także wiele funkcji naukowych na szczeblu ogólnopolskim. Opublikował około 200 prac naukowych, w tym m.in. „Geografię gospodarczą Polski”.

Stanisława Zajchowska (1908–1995) – ukończyła studia Uniwersytecie Poznańskim, gdzie napisała pracę pod kierunkiem prof. Stanisława Pawłowskiego. Była jedną z najbardziej znanych specjalistek w zakresie geografii osadnictwa i kierowała od 1962 r. Zakładem Geografii Osadnictwa i Zaludnienia na UAM. Pracowała także w Instytucie Zachodnim w Poznaniu oraz na uniwersytetach w Toruniu i Wrocławiu. Swoje badania publikowała i prezentowała na forum międzynarodowym, wygłaszając referaty i wykłady m.in. na uniwersytetach w Londynie, Halle i Uppsali. Naukowo interesowała się głównie powojennym osadnictwem na Ziemiach Zachodnich i Północnych.

Zbyszko Chojnicki (1928–2015) – geograf ekonomiczny, twórca poznańskiej szkoły metodologii geografii, przez całe swoje życie czynnie związany z Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Ukończył filozofię na Uniwersytecie Poznańskim, był uczniem prof. Czesława Znamierowskiego i Kazimierza Ajdukiewicza. Kierował Katedrą Geografii Ekonomicznej, Instytutem Geografii, a następnie Instytutem Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Planowania Przestrzennego UAM. W latach 1981–1982 wchodził też w skład pierwszych demokratycznie wybranych władz UAM, pełniąc funkcję prorektora. Wykładał gościnnie m.in. na University of Pennsylvania w Filadelfii, State University of New York w Brockport, University of Michigan w Ann Arbor, Clark University w Worcester, a także na uczelniach w Sztokholmie, Hanowerze i Kilonii. Opublikował ponad 230 prac naukowych, głównie na temat filozofii nauki, metodologii geografii i metod analizy przestrzennej. Amerykański geograf, Preston E. James, jego dorobek nazwał sformułowaniem nowego paradygmatu w badaniach geograficznych.

wzorów anglosaskich (popularne połączenie „human geography and planning”). Już w tym okresie zaczęły zaznaczać się początki instytucjonalizacji gospodarki przestrzennej. Kolejnym ważnym wydarzeniem było utworzenie w 1984 r. Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych. W kilka lat po uruchomieniu studiów z zakresu gospodarki przestrzennej (1990), w 1996 r. instytut zmienił nazwę na Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej, który wraz ze zmianą struktur organizacyjnych Uniwersytetu w 2019 r. został przekształcony w wydział. Dynamikę rozwoju dyscypliny w poznańskim ośrodku geograficznym dokumentują dane liczbowe – w latach 1981–2019 liczba zakładów naukowych zwiększyła się z 2 do 8, a liczba pracowników i doktorantów zbliżyła się do 100 osób. Obecnie Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM (Faculty of Human Geography and Planning) jest jednym z największych ośrodków badań miejskich i regionalnych w Europie Środkowo-Wschodniej. W jego strukturze działają obecnie:

- Zakład Geografii Ekonomicznej,
- Zakład Geografii Społecznej,
- Zakład Geografii Kompleksowej,
- Zakład Geografii Rolnictwa i Wsi,
- Zakład Gospodarki Przestrzennej i Projektowania Urbanistycznego,
- Zakład Studiów Regionalnych i Lokalnych,
- Zakład Systemów Osadniczych i Zarządzania Terytorialnego,
- Zakład Ekonometrii Przestrzennej,
- Pracownia Geografii Krytycznej.

Przy Wydziale działają trzy laboratoria specjalistyczne:

- Laboratorium Modelowania Ekonometryczno-Przestrzennego,
- Laboratorium Rewitalizacji Miast i Odnowy Wsi,
- Laboratorium Geografii Cyfrowej i Systemów Informacji Geograficznej.

W ramach współpracy Fundacji UAM i Wydziału funkcjonuje również CAPI-SE – Centrum Analiz Przestrzennych i Społeczno-Ekonomicznych. Wydział jest też siedzibą ogólnouniwersyteckiego Centrum Badań Metropolitalnych (CBM).

Numer jubileuszowy naszego czasopisma jest okazją do przybliżenia zakresu pól badawczych zespołów tworzących Wydział. Na Wydziale Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM prowadzone są badania obejmujące niemalże całe spectrum problematyki badawczej podejmowanej w ramach uprawianej dyscypliny. Wiele z nich to zagadnienia uznawane za kluczowe nie tylko obecnie, ale wręcz za determinujące jakość życia ludzkiego w przyszłości. Należą do nich m.in. badania nad: świadczeniami ekosystemów, sektorem kreatywnym, procesami metropolizacji przestrzeni i zarządzania terytorialnego, transportem publicznym i rynkiem samochodowym, mobilnością mieszkańców metropolii, zmieniającą się rolą obszarów wiejskich, wyzwaniem zintegrowanego planowania strategicznego i przestrzennego, nierównościami społeczno- i ekonomiczno-przestrzennymi w różnych skalach przestrzennych, szeroko pojętą partycypacją społeczną w procesach planistycznych. Te oraz liczne inne wątki badawcze realizowane są zarówno w postaci tzw. badań własnych, jak i w formie licznych projektów badawczych finansowanych przez Unię Europejską (np.

program Horizon 2020), Narodowe Centrum Nauki, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju oraz inne instytucje. Spośród licznych projektów międzynarodowych do najważniejszych w ostatnich latach należały i należą m.in.: ACRE – Accommodating Creative Knowledge – Competitiveness of European Metropolitan Regions within the Enlarged Union (w ramach 6. Programu Ramowego UE), RE-CITY: Reviving Shrinking Cities – Innovative Paths and Perspectives Towards Livability for Shrinking Cities in Europe (w ramach Horyzont 2020), RURACTION: Social Entrepreneurship in Structurally Weak Rural Regions: Analysing Innovative Troubleshooters in Action (w ramach Horyzont 2020), TeRRIFICA – Territorial RRI Fostering Innovative Climate Action (w ramach Horyzont 2020), CIRES – Cities Regrowing Smaller (w ramach programu COST), FilmInd – The Indian Film Industry as a Driver of New Socio-Economic Connections between India and Europe (w ramach EU-India Platform for Social Sciences and Humanities), FEW-meter – an Integrative Model to Measure and Improve Urban Agriculture Towards Circular Urban Metabolism (w ramach programu Sustainable Urbanisation Global Initiative – Food-Water-Energy Nexus). Najnowszym osiągnięciem Wydziału w zakresie pozyskiwania i realizacji projektów międzynarodowych jest grant Services Provided by Main Types Of Ecosystems in Poland – An Applied Approach (w ramach Funduszy norweskich i EOG). Oprócz tych projektów w ostatniej dekadzie zrealizowano kilkadziesiąt różnych projektów badawczych finansowanych ze środków Narodowego Centrum Nauki, Narodowego Centrum Badań i Rozwoju oraz innych źródeł krajowych. Rosnące umiędzynarodowienie działalności badawczej dostrzegalne jest również w działalności publikacyjnej. Ponad 1/3 pracowników Wydziału ma w dorobku publikacje w prestiżowych czasopismach międzynarodowych, indeksowanych w najważniejszych bazach danych bibliograficznych (np. „Applied Geography”, „Area”, „Cities”, „Cartography and Geographic Information Science”, „Ecological Indicators”, „European Planning Studies”, „GeoJournal”, „Journal of Cleaner Production”, „Journal of Transport Geography”, „Journal of Urban Affairs”, „Landscape and Urban Planning”, „Long Range Planning”, „Tourism Management”, „Transportation Research Part C: Emerging Technologies”).

Miarą pozycji naukowej Wydziału są sukcesy jego pracowników zarówno na arenie krajowej, jak i międzynarodowej. Na poziomie krajowym jednym z wyznaczników pozycji naukowej jest członkostwo w pracach komitetów naukowych i problemowych Polskiej Akademii Nauk. W kadencji 2020–2023 trzech profesorów wchodzi w skład Komitetu Nauk Geograficznych PAN (w latach 1990–2002 funkcję przewodniczącego Komitetu pełnił prof. Zbyszko Chojnicki), a dwóch reprezentuje Wydział w Komitecie Przestrzennego Zagospodarowania Kraju przy Prezydium PAN, w tym pełniąc funkcje w Prezydium. Dodatkowo liczni pracownicy Wydziału uczestniczyli w pracach zespołów problemowych komitetów. Profesorowie Wydziału Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej wchodzi również w skład instytucji pełniących funkcje kontrolne w systemie nauki i szkolnictwa wyższego, m.in. Rady Doskonałości Naukowej, Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów oraz Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Pracownicy Wydziału są regularnie zapraszani do licznych gremiów eksperckich

na poziomie międzynarodowym, krajowym, regionalnym i lokalnym. Na poziomie międzynarodowym są to m.in. czynności eksperckie wykonywane dla Komisji Europejskiej, European Research Council, Banku Światowego oraz instytucji przygotowujących międzynarodowe rankingi uczelni wyższych. Na poziomie krajowym pracownicy Wydziału są ekspertami m.in. Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej, Narodowego Centrum Nauki, Sejmowej Komisji Infrastruktury oraz Krajowej Izby Gospodarczej. Na poziomie regionalnym i lokalnym jest to działalność ekspercka prowadzona m.in. dla urzędów marszałkowskich i wojewódzkich, urzędów miejskich, stowarzyszeń metropolitalnych, lokalnych grup działania, komisji urbanistyczno-architektonicznych. Pracownicy oraz doktoranci Wydziału byli wielokrotnie w ostatnich latach laureatami ogólnopolskich nagród oraz konkursów stypendialnych. W latach 2010–2019 otrzymywali m.in. nagrody Ministra Inwestycji i Rozwoju, Prezesa Rady Ministrów, stypendium Start Fundacji na rzecz Nauki Polskiej (trzykrotnie), stypendium Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla wybitnych młodych naukowców (trzykrotnie), stypendium Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla wybitnych doktorantów. Wybitni profesorowie Wydziału w ostatniej dekadzie odznaczani byli m.in. medalami: *Palmae Universitatis Studiorum Posnaniensis*, medalem im. Wincentego Pola nadawanym przez Komitet Nauk Geograficznych PAN oraz im. Kazimierza Dzierżewskiego przyznawanym przez Stowarzyszenie Gospodarka Przestrzenna. Działalność naukowa Wydziału przekłada się również na jego aktywną obecność na forum międzynarodowym. Pracownicy Wydziału Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej wchodzi m.in. w skład rad i zespołów Międzynarodowej Unii Geograficznej, Europejskiego Stowarzyszenia Szkół Planistycznych (AESOP – Association of European Schools of Planning), Regional Studies Association (RSA), European Regional Science Association (ERSA), Sieci Instytutów Badań Przestrzennych i Planowania w Europie Środkowej i Wschodniej (spa-ce.net), pełniąc w niektórych z tych instytucji funkcje kierownicze.

Wydział jest również bardzo aktywnym ośrodkiem dydaktycznym. Jego pracownicy prowadzą kształcenie na trzech głównych kierunkach studiów: geografii (studia I i II stopnia), gospodarce przestrzennej (studia I i II stopnia) i zintegrowanym planowaniu rozwoju (studia I stopnia). Geografia jest od lat podstawowym kierunkiem kształcenia w naszej jednostce. Od roku akademickiego 2016/2017 rozpoczęto rekrutację na nowej specjalności geografii (studia licencjackie) – geanalizie społeczno-ekonomicznej, która jest odpowiedzią na wyzwania dynamicznie zmieniającej się polskiej gospodarki, a także sygnały samorządów terytorialnych i firm doradczych. Gospodarka przestrzenna jest z kolei największym kierunkiem studiów, a nasza jednostka była pierwszą w Polsce, która w 1990 r. rozpoczęła (wspólnie z Politechniką Wrocławską) kształcenie studentów w tym zakresie – najpierw w ramach pięcioletnich studiów magisterskich, a od 2011 r. w ramach studiów inżynierskich i licencjackich oraz uzupełniających magisterskich. Absolwenci gospodarki przestrzennej znajdują zatrudnienie w zespołach projektowych z zakresu planowania przestrzennego i urbanistyki, biorą udział w procesie zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego oraz – dzięki

swoim interdyscyplinarnym umiejętnościom analitycznym – pracują w prywatnych korporacjach z sektora bankowego, motoryzacyjnego i handlowego. Kierunek gospodarka przestrzenna w ostatnich latach uzyskiwał wielokrotnie nagrody i wyróżnienia, w tym m.in. certyfikat „Studia z przyszłością” oraz I miejsce w rankingu „Perspektyw”. Najnowszym, utworzonym w 2018 r., kierunkiem studiów jest zintegrowane planowanie rozwoju. To pierwszy tego rodzaju kierunek studiów w Polsce, będący odpowiedzią na zmiany prawne w zakresie zarządzania strategicznego i planowania przestrzennego. Wydział prowadzi kształcenie w tej dziedzinie na studiach inżynierskich. Wspiera także aktywnie studencki ruch naukowy. Akademickie Koło Naukowe Gospodarki Przestrzennej oraz Sekcja Gospodarki Przestrzennej i Geografii Społeczno-Ekonomicznej Studenckiego Koła Naukowego Geografów to jedne z najbardziej aktywnych organizacji studenckich na Uniwersytecie. Studenci zrzeszeni w kołach naukowych są wykonawcami różnych opracowań naukowych i eksperckich, za które byli nagradzani wyróżnieniami i nagrodami. Powszechną praktyką jest też włączanie przez pracowników Wydziału studentów w badania naukowe i opracowania eksperckie. Dzięki temu najbardziej uzdolnieni studenci geografii, gospodarki przestrzennej i zintegrowanego planowania rozwoju mają okazję podczas studiów poszerzać swoje kompetencje i zyskiwać doświadczenie badawcze, niezbędne do podjęcia pracy zawodowej lub naukowej. Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej jest także jednym z liderów w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na podniesienie jakości kształcenia. W ostatnich latach realizowaliśmy m.in. (1) projekt Geocentrum Doskonałości, w ramach którego 300 studentów skorzystało z ponad 2000 godzin dodatkowych zajęć z praktykami i najlepszymi specjalistami z danej dziedziny, (2) projekt stażowy Kierunek Praca, dzięki któremu kolejnych 300 studentów mogło odbyć trzymiesięczne, płatne staże w jednostkach praktycznych, (3) projekt Zintegrowane Planowanie Rozwoju, na uruchomienie i prowadzenie nowego kierunku studiów. Wszystkie wymienione projekty uzyskały dofinansowanie w ramach środków unijnych z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój.

Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM współpracuje z różnymi podmiotami otoczenia społeczno-gospodarczego, wśród których można wyróżnić jednostki z sektora prywatnego (przedsiębiorstwa i organizacje pozarządowe) oraz instytucje publiczne różnego szczebla. Współpraca pracowników Wydziału z przedsiębiorstwami i korporacjami międzynarodowymi polega głównie na prowadzeniu badań aplikacyjnych o charakterze przestrzenno-ekonomicznym. Wśród podmiotów, z którymi podjęto współpracę, były m.in. koncern farmaceutyczny GlaxoSmithKline Pharmaceuticals (identyfikacja powiązań koncernu z przedsiębiorstwami i instytucjami na obszarze województwa wielkopolskiego), Volkswagen Group Polska (wykonanie analiz i prognoz rynku samochodowego na potrzeby zmian sieci dealerskiej) lub Międzynarodowe Targi Poznańskie (współpraca w zakresie badań rynku motoryzacyjnego i popularyzacji wiedzy na ten temat w ramach jednej z największych imprez targowych Poznań Motor Show). Pracownicy Wydziału prowadzą także aktywną działalność ekspercką realizowaną na potrzeby jednostek samorządu terytorialnego. Byli

wykonawcami kilkudziesięciu opracowań strategicznych i programowych dla jednostek samorządowych różnego szczebla. Wśród nich należy wymienić przede wszystkim unikalny w skali kraju, kilkuletni projekt integracji środowiska samorządowego i naukowego aglomeracji poznańskiej – „Studium uwarunkowań rozwoju przestrzennego aglomeracji poznańskiej”. Ponadto, godne uwagi są także wykonane przez pracowników Wydziału opracowania strategiczne dla jednostek regionalnych (województwo wielkopolskie, lubelskie, podkarpackie) i lokalnych (np. Metropolia Poznań, miasto Poznań, Siedlce, Chojnice, Człuchów, Kleszczów, Sieraków, Nowogródek Pomorski, Powidz). Innym zagadnieniem rozwijanym na Wydziale są także programy rewitalizacji zmierzające do poprawy jakości życia w śródmieściach miast – w tym zakresie pracownicy Wydziału wykonywali opracowania eksperckie m.in. dla Poznania, Kalisza, Ciechanowa, Piły, Legnicy, Chojnic oraz Lwówka Wielkopolskiego. Warto też wymienić aktywność przedstawicieli Wydziału we współpracy z administracją centralną, w tym Ministerstwem Rozwoju lub Ministerstwem Infrastruktury. Bardzo ważnym aspektem działalności Wydziału jest popularyzacja wiedzy na temat przestrzeni i zaangażowanie w edukację i wychowanie na różnych poziomach. Są wśród nich zarówno warsztaty dla przedszkolaków (prowadzone przez Akademickie Koło Naukowe Gospodarki Przestrzennej), jak i wykłady w szkołach podstawowych oraz liceach, a także zajęcia z osobami z niepełnosprawnościami ze szkół specjalnych. Przedstawiciele Wydziału, w ramach swoich kompetencji, kształtują wśród osób najmłodszych wrażliwość na przestrzeń i świadomość podejmowanych decyzji przestrzennych.

W 50 Jubileuszowym tomie naszego kwartalnika prezentujemy artykuły ukazujące problematykę badawczą realizowaną przez zespoły naszego Wydziału. Pierwszy artykuł autorstwa Tadeusza Strykiewicza pt. „Międzynarodowe projekty badawcze realizowane w Zakładzie Geografii Ekonomicznej UAM” przybliży aktywność zakładu w obszarze umiędzynarodowienia. Opracowanie przedstawia udział zakładu w kilku międzynarodowych projektach badawczych o akronimach ACRE, CIRES, RurAction, Re-City, FilmInd oraz efekty naukowe i praktyczne ich realizacji.

W kolejnym tekście przygotowanym przez Igora Kopackiego i Emilię Bogacką pt. „Wybrane aspekty preferencji konsumentów w wyborze placówek gastronomicznych. Studium przypadku osiedla Jeżyce w Poznaniu” czytelnik ma okazję zapoznać z wynikami przykładowych badań realizowanych w ramach prac podejmowanych przez pracowników Zakładu Geografii Społecznej wspólnie ze studentami. Celem artykułu jest przedstawienie preferencji wyboru placówki gastronomicznej przez konsumentów na przykładzie osiedla Jeżyce w Poznaniu. Autorzy, w ramach postępowania badawczego, podejmują próbę odpowiedzi na pytanie czy w kontekście analizowanego obszaru można mówić o tzw. *food district*.

Zakład Geografii Kompleksowej prezentuje zespołowy tekst autorstwa Małgorzaty Sępniewskiej, Janiny Borysiak, Katarzyny Fagiewicz, Piotra Lupy, Damiana Łowickiego, Lidii Poniży, Iwony Zwierzchowskiej i Andrzeja Mizgajskiego pt. „System społeczno-ekologiczny w badaniach poznańskiej szkoły geografii kompleksowej”, w którym omawia wkład zespołu w rozwijanie ram metodycznych

i zastosowań praktycznych w obrębie koncepcji systemu społeczno-ekologicznego. Dotyczą one: świadczeń ekosystemowych jako korzyści, które otrzymuje człowiek dzięki funkcjonowaniu ekosystemów; elementów zielonej infrastruktury ze szczególnym uwzględnieniem rolnictwa miejskiego oraz bioróżnorodności i jej odniesień do uwarunkowań przyrodniczych i wywołanych działalnością człowieka, a także rozwiązań opartych na przyrodzie i wykorzystaniu potencjału cech i procesów przyrodniczych w zagospodarowaniu przestrzennym.

W kolejnym artykule przygotowanym przez Annę Kołodziejczak pt. „Badania naukowe w zakresie rozwoju obszarów wiejskich w Zakładzie Geografii Rolnictwa i Wsi”, czytelnik ma możliwość zapoznania się z wynikami badań związanych z rozwojem obszarów wiejskich wykonanych przez pracowników tego zakładu. Ich zakres tematyczny był i jest bardzo zróżnicowany – w sensie ilościowym, jakościowym i przestrzennym, a wyniki zaowocowały wieloma postulatami dla polityki rozwoju obszarów wiejskich, zmierzając do urzeczywistnienia koncepcji zintegrowanego rozwoju rolnictwa i wsi, w której uwarunkowania gospodarcze, społeczne i przyrodnicze są przedstawiane jako istotna zmienna wyjaśniająca deformacje struktury przestrzennej obszarów wiejskich w kategorii miejsca rozumianego jako pewna całość terytorialna.

W następnym artykule przygotowanym przez Lidię Mierzejewską, Magdalenę Wdowicką, Kamilę Sikorską-Podymę, Ewę Lechowską, i Bogusza Modrzewskiego pt. „*City resilience* – aspekty planistyczne” zespół Zakładu Gospodarki Przestrzennej i Projektowania Urbanistycznego prezentuje przykładowe wyniki realizowanych przezeń badań. Przedmiotem zainteresowania zespołu są wyzwania związane z budowaniem *city resilience*. Miasto traktowane jest w tej analizie jako złożony, dynamiczny system, którego trwanie i rozwój zależy od odpowiedniego planowania działań na rzecz budowania odporności miast. *Resilience* natomiast rozumiane jest w kategoriach statycznych, ale raczej jako umiejętność elastycznego dopasowywania się czy adaptowania do zmieniających się uwarunkowań.

Zakład Studiów Regionalnych i Lokalnych przedstawia przykład prowadzonych przez zespół badań w postaci opracowania autorstwa Joanny Dominiak i Barbary Koneckiej-Szydłowskiej pt. „Kapitał społeczny w aglomeracji poznańskiej – zmiany w układzie rdzeń–peryferie”. Celem artykułu jest analiza zróżnicowania kapitału społecznego w układzie rdzeń (miasto Poznań)–peryferie aglomeracji poznańskiej i jego zmian w latach 2009–2019. Realizacji głównego celu podporządkowano dwa pytania badawcze: (1) Jaki jest poziom kapitału społecznego w aglomeracji poznańskiej i jakie zmiany zaszły w tym zakresie w latach 2009–2019? (2) Jakie jest zróżnicowanie poziomu kapitału społecznego w układzie rdzeń – peryferie aglomeracji poznańskiej i czy nastąpiły zasadnicze zmiany w tym zakresie?

Zakład Systemów Osadniczych i Zarządzania Terytorialnego w artykule autorstwa Tomasza Kaczmarka, Łukasza Mikuły, Radosława Bula, Marzeny Walaszek oraz Justyny Wilk pt. „Między konkurencją a współpracą. Relacje miasto centralne-suburbia na przykładzie aglomeracji poznańskiej” prezentuje przykładowe wyniki badań prowadzonych przez ten zespół. Artykuł, odwołując się do współczesnych koncepcji rozwoju obszarów zurbanizowanych i zarządzania

terytorialnego na obszarach wielkomiejskich (metropolitalnych), ma na celu analizę relacji funkcjonalnych i przestrzennych, jakie zachodzą między miastem centralnym a suburbiami. Jako studium przypadku analizie poddano aglomerację poznańską, gdzie silnej suburbanizacji, rezydencjalnej i gospodarczej, towarzyszą zjawiska zarówno konkurencji, jak i współpracy międzygminnej.

Kolejny artykuł przygotowany przez Tomasza Kossowskiego pt. „Wybrane zagadnienia modelowania matematyczno-statystycznego struktur i procesów przestrzennych” zawiera interesujący przegląd wybranych zagadnień z zakresu modelowania matematyczno-statystycznego, jakie realizowane są w Zakładzie Ekonometrii Przestrzennej. W podjętym postępowaniu badawczym autor omawia sposób budowy modelu stochastycznego procesu przestrzennego, analizując jednocześnie najważniejsze problemy pojawiające się na etapie jego specyfikacji, estymacji i weryfikacji. Uwypukla również wkład poznańskich geografów w rozwiązywanie problemów teoretycznych dotyczących modelowania struktur i procesów przestrzennych.

Tom zamyka tekst zespołu Pracowni Geografii Krytycznej przygotowany przez zespół w składzie: Michał Rzeszewski, Jacek Kotus, Tomasz Sowada, Wojciech Ewertowski, i zatytułowany „Krytyczne wizje geografii i planowania – sposoby myślenia, praktyka badawcza, niezgoda i naukowy aktywizm”. W artykule autorki uzasadniają przyczyny powstania Pracowni Geografii Krytycznej na Wydziale Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM oraz prezentują założenia badawcze ich aktywności naukowych, w tym intelektualne podstawy stosowanego przez nich podejścia krytycznego.

Mamy nadzieję, że włączą się Państwo w tworzenie kolejnych numerów naszego czasopisma. Zapraszamy i zachęcamy Państwa do nadsyłania propozycji publikacji, informacji na temat nowości wydawniczych, recenzji i głosów polemicznych dotyczących najnowszych wyników badań, a także streszczeń wyróżniających się prac magisterskich z zakresu problematyki rozwoju regionalnego i polityki regionalnej, które mogłyby stać się podstawą do przygotowania artykułów w numerze poświęconym debiutom naukowym. Pamiętajmy, że tylko od naszej wspólnej aktywności zależy ostateczny kształt czasopisma, którego kolejny numer trafił właśnie do Państwa.

Przypominamy, że wszystkie zasady dotyczące składania i recenzowania tekstów oraz numery archiwalne czasopisma dostępne są pod adresami: <http://rr.amu.edu.pl> oraz <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/rrpr/>.

*Zespół Dziekański
Wydziału Geografii Społeczno-Ekonomicznej
i Gospodarki Przestrzennej UAM
w roku akademickim 2019/2020*

*prof. dr hab. Paweł Churski – dziekan wydziału
dr hab Artur Bajerski, prof. UAM – prodziekan ds. nauki
dr Paweł Motek – prodziekan ds. dydaktyki*